

С.В. Ковальська
студ. III курсу
спеціальність «Право»
Науковий керівник: ст. викл. О.С. Козерацька

ТИМЧАСОВЕ ВІДСТОРОНЕННЯ СУДДІ ВІД ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ В СИСТЕМІ ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Відповідно до положень Конституції України кожна людина має право на працю і право на доступ до державної служби. Так, відсторонення судді від здійснення правосуддя посідає особливе місце в системі заходів кримінально-процесуального примусу, оскільки пов'язане з обмеженням конституційних прав особи.

Тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності є досить новим заходом забезпечення кримінального провадження, оскільки був внесений до Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) у 2016 році, тому на сьогодні виникає чимало дискусій з приводу застосування такого заходу.

Виходячи з положень ст. 63 Закону України «Про Вищу раду правосуддя», тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя здійснюється виключно Вищою радою правосуддя на підставі клопотання Генерального прокурора (або його заступника) на строк не більше двох місяців.

У науковій літературі дискусійним залишається питання стосовно визначення органу, який уповноважений на здійснення такого заходу. В.І. Фаринник дотримується думки, що тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя повинен здійснювати слідчий суддя або суд на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора, а С.В. Гладій пропонує створити спеціальний судовий орган – «Дисциплінарний суд України – як єдиний орган, до повноважень якого буде віднесено розгляд скарг на дії чи бездіяльність суддів» [1, с. 67]. Однак, законодавець в Україні наділив судовою функцією саме Вищу раду правосуддя, оскільки відповідно до практики Європейського суду з прав людини, виконавцем судової функції може бути не тільки суд, а і парламент

та адміністративні органи. Проте, при цьому такі органи мають застосовувати організовану процедуру, яка зокрема, передбачена у ст. 63 Закону України «Про Вищу раду правосуддя».

Також, незважаючи на чітко визначений строк застосування такого заходу законодавець передбачив можливість продовження цього строку, підставою якого може бути, зокрема, існування обставин, які стали підставою для застосування такого заходу вперше. До прикладу, перебуваючи на посаді суддя матиме можливість знищити чи пошкодити речі та документи, до яких він має доступ та які можуть бути доказами вчинення кримінального правопорушення. Тобто фактично суддя може скористатися своїм службовим становищем для приховування факту вчинення ним злочину.

Крім цього, слід звернути увагу на те, що подання повторного клопотання про тимчасове відсторонення судді від правосуддя не допускається в межах одного кримінального провадження. Подання повторного клопотання може бути допущено у разі скасування судом попереднього рішення Вищої ради правосуддя. Велика Палата Верховного Суду дійшла висновку, що поняття «повторне звернення» використовується в розумінні подання звернення, що має ті самі змістові складники. Тобто ч. 4 ст. 64 Закону забороняється повторне звернення з клопотанням про відсторонення судді від посади за наявності однакових підстав і фактичних обставин застосування цього заходу забезпечення в кримінальному провадженні» [2].

Також, варто зазначити, що важливу роль при здійсненні тимчасового відсторонення судді від посади є дотримання строків подання клопотання про застосування такого заходу. Згідно з положеннями Закону України «Про Вищу раду правосуддя», клопотання про продовження строку дії такого заходу подається не пізніше як за десять днів до закінчення строку, на який суддю було відсторонено. На практиці трапляються відповідні порушення, які перешкоджають швидкому, повному та неупередженому розслідуванню і судовому розгляду, тому вважаємо досить обґрунтованою вимогу дотримання відповідних строків у кримінальному провадженні.

Так, рішенням від 30.08.2018 року № 2768/0/15/18 Вища рада правосуддя повернула клопотання про продовження строку

тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя саме через недотримання встановлених законодавством строків, зокрема, подання клопотання не пізніше як за десять днів до закінчення строку, на який було відсторонено суддю. У даному випадку, Генеральний прокурор подав клопотання за один день до закінчення строку, порушивши, у такий спосіб, встановлені правила подання такого клопотання та спричинивши відмову судом у його задоволенні [3].

Крім цього, зважаючи на гарантування захисту суддів, варто звернути увагу на питання конфіденційності під час здійснення правосуддя стосовно суддів. Відповідно до міжнародних стандартів, конфіденційність має дотримуватися до моменту відкриття дисциплінарного провадження. У багатьох країнах безпосередньо судовий розгляд також залишається відкритим, оскільки це є моментом підзвітності судової влади та суддів суспільству. Тому вважаємо, що відкритість та прозорість дисциплінарного провадження стосовно суддів є позитивним аспектом у процесі побудови довіри громадськості до правосуддя.

Отже, застосування такого заходу як тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя сприяє побудові довіри суспільства до судової системи, а також до авторитету судової влади в питаннях моралі, чесності та непідкупності судових органів. Застосування такого заходу потребує дотримання регламентованої кримінальним процесуальним законодавством процедури, оскільки недотримання такої процедури тягне за собою затягування процесу досудового розслідування та безпосередньо судового розгляду, а також порушення основоположних конституційних прав особи.

Список використаної літератури

1. Гладій С.В. Удосконалення суспільного контролю за професійною якістю суддів. *Форум права*. 2014. № 3. С. 63–68.
2. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 18.10.2018 р. по справі № 9901/514/18. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/77459323>
3. Запізнився: ВПП повернула Холодницькому клопотання щодо відсторонення судді. *Закон і бізнес*. 26.07.2018. URL: <https://zib.com.ua/ua/133846.html>